

семінару, Чернівці, / О.В. Добржанський (ред. кол.). – Чернівці : Золоті литаври, 2003. – 129 с.

3. Gordon B. The future of NATO-Russian relations. – N.Y, 2008. – 314 с.

4. Ates Sema. NATO-Russia relations in the post-Soviet era: a new relationship in the making? 2004. Master's Thesis. Middle East Technical University.

5. Gul Ekrem; TORUSDAG, Mustafa. Defense Expenditures And Inflation Relationship: 1990-2018 NATO Countries Case: Defense Expenditures, Inflation, NATO, Kónya (2006) Causality Test. International Journal of Contemporary Economics and Administrative Sciences, 2020, 10.2: 319-334.

6. Gorskii Vyacheslav. Problems and Prospects of NATO-Russia Relationship: the Russian Debate Final Report. 2011 Режим доступу: <https://www.nato.int/acad/fellow/99-01/gorskii.pdf>

7. Resolution, G. A. 68/262, UN Doc. A/Res/68/262 of, 2014, 27.

УДК 94 (477)

Оксана ХАРЧУК,

бакалавр IV курсу спеціальності 014 Середня освіта, спеціалізації 014.03 Історія Херсонського державного університету, м. Івано-Франківськ, науковий керівник: Михайленко Г., к.іст.н., доцент

ПРОЦЕС СТВОРЕННЯ СИСТЕМИ КОЛЕКТИВНОЇ БЕЗПЕКИ В ХХ СТОЛІТТІ У ВИГЛЯДІ МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ: ВІД ЛІГИ НАЦІЙ ДО ООН

Анотація. Стаття присвячена дослідженню історії створення та аналізу основних цілей й мети створення міжнародних організацій з забезпечення колективної безпеки – Ліги Націй та ООН. Першою міжнародною організацією, що створена для підтримки миру й безпеки була Ліга Націй, а вже на її основі виникла ООН тому доцільно досліджувати їх разом, аби більш детально дослідити систему

колективної безпеки, що формувалася. Також в процесі дослідження було розглянуто Статуту Ліги Націй та ООН та на їх основі було виокремлення основну мету і завдання створення та діяльності даних організацій.

Ключові слова: колективна безпека, Ліга Націй, ООН.

Постановка проблеми. У світі існує багато конфліктів різного характеру, що являють собою загрозу глобальній безпеці світу, саме тому велике значення мало створення міжнародних організацій, як системи колективної безпеки, що відповідає за забезпечення миру та безпеки в світі.

Тому забезпечення міжнародної колективної безпеки міжнародно-правовими способами є важливою, так як - це спільна сукупність з правовими способами та методами, які відповідають загальним принципам міжнародного права та спрямовані на забезпечення миру та запобігання загрози безпеки, та за потреби вчасного реагування та застосування колективного захисту державами проти військової агресії та інших ситуацій, що загрожують миру і безпеці народу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню утворенню та діяльності ООН та Ліги Націй, приділяли увагу українські дослідники з галузі історії та права (Колісніченко К., Лісогорова К., Кучик О., Боровко А. та ін.)

Мета статті полягає в дослідженні й загальному аналізі створення міжнародних організацій ХХ ст., а саме Ліги Націй та ООН, вже як системи колективної безпеки світу.

Виклад матеріалу. Щодо системи колективної безпеки то вона розуміється – як система спільних заходів держав усього світу чи визначеного географічного району, що були запроваджені для підтримки миру, усунення загрози миру та припинення актів агресії.

Кучика О.С. розглядає систему колективної безпеки через призму сприйняття і реалізації безпеки в системі міжнародних відносин й міжнародних організацій. Та визначає, що: «Колективна безпека – це ніби система спільних дій держав світу або певного регіону для запобігання загроз загальному миру, придушення агресії чи інших порушень миру у світі, чи регіоні» [3].

Отже, переходячи до розгляду створення системи колективної безпеки в контексті міжнародних організацій, слід почати з того, що першопочатковою ідеєю створення колективного угруповання з забезпечення міжнародної безпеки була реалізована після Першої світової війни у вигляді міжнародної організації – Ліги Націй, вона мала вагомим значення для створення подальших систем колективної безпеки, адже її діяльність ґрунтувалась на створенні механізму колективних санкцій та протидії державам що порушують мирні договори.

Говорячи про створення Ліги слід звернути увагу на «14 пунктів американського президента В. Вільсона, саме в нім було сформульовано про необхідність у створенні організації глобального колективного характеру, що являє собою сукупність правових та дипломатичних засобів і методів розв'язання питань пов'язаних з конфліктами між країнами, а також для попередження війни - передбачалося що такою організацією стане Ліга Націй [2].

Ліга Націй була створена на Паризькій мирній конференції в 1919 р. відповідно до положень Версальської системи, було створено комісію на чолі якої стояв В. Вільсон, щодо вироблення проекту організації та діяльності Ліги. Вже 14 лютого 1919-р. було опубліковано розроблений комісією як проєкт договір - Статут Ліги Націй. Затверджено його 28 квітня 1919 р. після обговорення та фіксації остаточних поправок документа, складався цей документ з 26 статей [1; 2].

Аналізуючи Статут Ліги можна визначити, що створення організації мало забезпечити не лише безпеку її держав-членів, але також забезпечити

підтримку світового правопорядку в цілому. Щодо самого Статуту можна виділити наступні основні його завдання: непорушність незалежності й територіальної цілісності країн; у випадку недотримання статуту й початку війни мають застосовуватися колективні дії; надання гарантій державам-членам.

Хоч діяльність Ліги Націй, як механізму реалізації з забезпечення колективної безпеки була провальною, але все ще не полишала ідея щодо подальшого створення організації, яка б змогла забезпечити врегулювання конфліктів дипломатичним шляхом та забезпечення миру й безпеки.

Такою організацією була Організація Об'єднаних Націй, що створена була в 1945-р, хоча вже в ході Другої світової війни говорилося про створення даної організації. Створення такої організації відбулося на основі Ліги Націй, з урахуванням її основних принципів, цілей та засад, але вже зважаючи на прорахунки було удосконалено. До створення ООН виступали міжнародні конференції. Після підписання 1 січня 1942 року у Вашингтоні країнами-членами антигітлерівської коаліції Декларації Об'єднаних Націй у якій йшлося про боротьбу з Німеччиною та її союзниками до цілковитої капітуляції, у зв'язку з цим з'явилися ідеї різних проєктів нової міжнародної організації. Надалі пропозиції, ідеї та питання пов'язані зі створенням організації було обговорено в ході проведення переговорів та конференції – Московській конференції (1943 р.), Тегеранській (1943 р.), конференції Думбартон-Оксі (1944 р.), Ялтинській (1945 р.) [5].

25 квітня 1945 р. у Сан-Франциско розпочала свою роботу установча конференція ООН, яка займалась питанням розробки цілей і головних принципів Статуту ООН з яких він мав би складатися. Розробка Статуту зайняла декілька місяців та завершенням даної конференції було прийняття 26 червня Статуту ООН, саме завдяки цьому документу було покладено початок створенню організації задля досягнення миру, безпеки й дотримання рівноваги у світовому просторі.

Хоч Статут ООН було прийнято і раніше, але офіційно його було затверджено 24 жовтня 1945 р. після ратифікації всіма членами, і вже з цього починається діяльність Організації Об'єднаних Націй..

Разом з цим слід виокремити, що колективна безпека для ООН є базовою основою для її роботи, про це було зазначено у Статуті ООН. Вже в першій статті йде мова про те, що: «...цілями ООН є: 1. Забезпечувати міжнародний мир та безпеку, вдаватись до колективних заходів щоб попередити та усунути загрозу миру та безпеці, а також ліквідувати прояви агресії та інші порушення миру» [3].

Також відповідно до Статуту ООН можна зазначити три головні позиції які виступають метою:

1) Підтримання миру й безпеки згідно з принципами справедливості міжнародного права, та обов'язок проведення колективних засобів задля запобігання й уникнення загрози безпеці й миру, у разі чого передбачає проведення робіт з придушення агресивних конфліктів мирним шляхом, відповідно до міжнародно-правових норм;

2) Розвиток дружніх відносин між націями в основі яких покладено принцип рівності, недоторканості та самовизначення народів;

3) Проведення міжнародного співробітництва з розв'язання питань щодо міжнародних проблем з економічної, соціальної, гуманітарної, культурної сфер.

Також за Статутом ООН до елементів системи колективної безпеки можна зазначити такі основні статті: Ст.2 заходи з заборони загрози сили або її застосування у відносинах між державами; у Главі 6 передбачається заходи щодо мирного розв'язання міжнародних спорів; Глава 7 передбачає примусові заходи невоєнного та воєнного характеру задля підтримки та захисту міжнародного миру та безпеки; та у Ст. 11, 26, 47 говориться про заходи спрямовані на розроблення [6].

Говорячи про поняття «колективної безпеки», слід сказати що на сьогодні колективна безпека розглядається як система закріплених

статутом ООН норм міжнародного права, що регулюють колективне використання сили під заступництвом ООН, що здійснюється задля підтримки або відновлення міжнародної безпеки й миру.

Отже зазначимо, що Статут ООН відіграє важливу роль у формуванні системи безпеки у світі, адже саме вона стала основою нині існуючої системи колективної безпеки. Статутом ООН про права передбачено реалізацію державами погодження заходів для підтримки загального миру та безпеки світу на підставі рішення ООН.

Висновки. Отже, можна зазначити, що саме Ліга Націй стала першою міжнародною організацією, що створена задля досягнення миру й безпеки у світі, хоч обов'язки що були покладені її діяльністю вона не змогла в певному обсязі виконати, але саме діяльністю цієї організації було закладено головні положення відносно створення майбутньої системи колективної безпеки. А також зазначимо, що саме вона стала прототипом ООН та завдяки їй було вперше накопичено досвід у вирішенні міжнародних проблем завдяки колективним зусиллям.

Організація Об'єднаних Націй, була створена на основних принципах та засадах Ліги Націй, на неї було як на новостворену організацію було покладено питання щодо забезпечення колективної безпеки, та передбачалося здійснення налагодження конфліктів між державами дипломатичним шляхом та забезпечення безпеки й миру. Щодо діяльності ООН то основним її моментом виступає колективна безпека, яка виступає механізмом забезпечення міжнародної безпеки, в Статуті ООН.

Список використаних джерел:

1. Бровко А. Г. Сучасна українська історіографія про діяльність Ліги Націй як міжнародну організацію миру та співробітництва. Література та культура Полісся. 2019. Т. 12, № 97. С. 270–281.

2. Колісніченко К. С. Особливості відновлення міжнародного правопорядку після завершення Першої світової війни. Вісник

Національного технічного університету України "Київський політехнічний інститут". Політологія. Соціологія. Право. 2010. № 3 (7). С. 117–122.

3. Кучик О. С. Механізми та форми реалізації колективної безпеки у діяльності міжнародних організацій. Актуальні проблеми міжнародних відносин. Вип. 99 (Ч. II), 2011. С. 34-39

4. Крушинський В. Ю. Манжола В. А Міжнародні відносини та світова політика, 1945-1980 : навч. посіб., Київ: Либідь, 2007. 189 с.

5. Лісогорова К., Свистун Д. Від Ліги Націй до ООН: історія становлення універсальних міжнародних організацій колективної безпеки. Актуальні проблеми правознавства. 2020. Т. 3, № 23. С. 5–11.

6. Ржевська В.С. ООН - етап у розвитку концепції колективної безпеки. Актуальні проблеми міжнародних відносин. 2011. № 96 (Ч. 1), с. 159 –162.

УДК 94(477)

Катерина ШАШЛИКОВА,

бакалавр IV курсу спеціальності 014 Середня освіта, спеціалізації 014.03
Історія Херсонського державного університету, м. Івано-Франківськ,
науковий керівник: Батенко Г., к.іст.н., доцент

РОЛЬ Й. ПАЧОСЬКОГО У СТВОРЕННІ ХЕРСОНСЬКОГО КРАЄЗНАВЧОГО МУЗЕЮ У ШКІЛЬНОМУ КУРСІ ІСТОРІЇ

***Анотація:** Стаття присвячена ролі Йосипа Пачоського у створенні Херсонського краєзнавчого музею. Автор досліджує біографію Й. Пачоського, його діяльність у галузі культури та освіти на Правобережній Україні. Окрема увага приділяється ролі Й. Пачоського у зборі та збереженні культурно-історичних цінностей Херсонщини та організації роботи краєзнавчого музею. Автор досліджує імплементацію ідей та концепцій Й. Пачоського у роботу музею та їх вплив на розвиток культурної та наукової діяльності в регіоні.*